

Posudek na diplomovou práci Terezy Mitošinkové
Zobrazení emancipace v současné české ženské filmové tvorbě
(posudek vedoucí práce)

Tématem i základní otázkou práce Terezy Mitošinkové přesahuje častý rámec bakalářských prací, které je možné pojmenovat jako „genderové stereotypy v...“. Feministická genderová analýza současné filmové tvorby je přínosná i potřebná. Navíc logika výběru filmů (filmy současné s velkou sledovaností; filmy, které získaly některé z filmových ocenění apod.) slibuje propojení filmového narativu s širším společenských kontextem genderové kultury. Toto propojení je v práci pouze implicitní, prosila bych diplomandku proto, aby jej v rámci obhajoby rozvedla a specifikovala. V tomto ohledu je také škoda, že z původního výběru se do finální podoby práce „dostaly“ pouze tituly dva, *Tajnosti* (2007, režie Alice Nelis) a *Pusinky* (2007, režie Karin Babinská).

V teoretické části autorka dokazuje obeznámenost s hlavními proudy feministické filmové teorie, a přestože vychází převážně z nyní již kanonických prací a neuvádí studie novější, je to základna stabilní a pro cíle analýzy dostačující. Záběr práce sice v zásadě nepřesahuje záběr tzv. „druhé feministické vlny“ (to se koneckonců projevuje již v samotné otázce práce), ale takto formulovaná témata jsou relativně konzistentně sledována, pro analýzu opodstatněná a v českém kontextu se dají považovat i za přínosná. Podobně i další části teoretické konceptualizace jsou postaveny na znalosti základních ale klíčových pracích.

Hlavní otázku, kterou si ve své práci diplomandka klade, pojmenovává následovně: *„Jaké způsoby zobrazení emancipace ženských postav je možné nalézt v české současné ženské filmové tvorbě na ukázkách filmů Tajnosti a Pusinky?“* I skrze otázky, podle kterých postupuje v samotné analýze autorka práce prokazuje obeznámenost s genderovými teoriemi i poznatky feministických filmových teorií. Pro interpretaci filmů si tak diplomandka stanovuje tři stěžejní oblasti (zkráceně), a. zobrazení ženského hlasu, b. role ženského těla v ději, c. zobrazení vztahů., které mají odkazovat k hledaným emancipačním momentům, resp. momentům uvědomění si a pokusům rezistovat mocenské nadvládě a symbolickému násilí. Za velké plus považuji to, že jedním ze sledovaných momentů je způsob zobrazování ženského těla.

Kladem analytické části je to, že se skutečně pokouší o důsledně vlastní interpretace a nezůstává na úrovni popisu materiálu. Také—a to je v kontextu bakalářských prací spíše výjimečné—své interpretace konzistentně provazuje s konceptuálními rámci představenými v teoretické části práce. Autorka tedy prokazuje schopnost s teoretickými rámci pracovat a uplatnit je na konkrétním materiálu.

Ke zjednodušení ale došlo v kladení otázek, které se ptají po vztahu mezi „feministickou filmovou kritikou“ a ženskou tvorbou. V jakém smyslu se u diskutovaných filmů jedná o „ženskou tvorbu“? Jsou filmy ženských autorek také filmy „ženskými“? A jaký vztah mají k feministickým sdělením? Resp. proč je pro autorčinu analýzu důležité zaměřit se na díla autorek, žen? Toto byly otázky, které si autorka práce chtěla klást. Větší komentář by si také zasloužila vlastní otázka, resp. téma práce „emancipace“, například jaký přínos autorka v této otázce spatřuje?

Přestože autorka ukazuje cit pro identifikování důležitých momentů v ději a dokáže i pojmenovat klíčová témata a „problémy“, v samotné analytické části zůstalo relativně velké množství nepřesných formulací (např. „Cílem bylo přiblížit za pomoci hlavních tematických oblastí okolnosti, v nichž se hrdinka v rámci rozhodovacích situací nacházela a zprůhlednit tak její postoje v těchto situacích“ str. 30). V textu se objevují také občasná **klišé** („Sexualita ztvárněná ve filmu však nemá znamenat jen pubescentní sexuální experimentování, ale jde o poznání sama sebe prostřednictvím svého těla, ke kterému sexualita patří *a je neoddělitelnou součástí lidské existence*“, str. 32; zvýraznění KK; „reálné potřeby lesbického publika“, str. 32; „přijetí vlastní identity“) apod. U práce inspirované feministickou filmovou kritikou i pracemi gay a lesbických filmových teoretiček a teoretiků by se také dala očekávat větší obezřetnost v práci s termíny jako „homosexuální orientace“, či samotná „homosexualita“.

V krátkosti k jednotlivým interpretacím:

Tajnosti: Co autorka míní pojmem „vnitřní svět“ (str. 22) ve vztahu k reprezentaci hlavní hrdinky? Autorka sice říká, že nechce ženský pohled „privatizovat“ a z vlastní analýzy je i patrné, že se nejedná ani o esencializaci ženství, jak by se mohlo z pojmu zdát. Přesto se nemohu ubránit dojmu, že koncept „vnitřního světa“ komplikuje či je přímo v rozporu s koncepcí symbolického násilí a nadvlády P. Bourdieuho, ke které se práce explicitně hlásí. Ocenila bych také diskuzi k následujícímu tvrzení: „Jak již bylo uvedeno výše, podle Bourdieho je východiskem pro emancipaci žen jejich snaha přetvořit způsob nahlížení na sebe samotné tím, že se budou ženy snažit aktivně utvářet vlastní podobu inspirovanou vlastními potřebami a představami (Bourdieu, 2000, stránky 59-73)“ (str. 23). Není toto v přímém protikladu s konceptem symbolického násilí?

Pusinky: Zahnutí toho filmu do analýzy velmi oceňuji, autorka také sice stručně, ale výstižně ukazuje na to, v jakých momentech film Karin Babické narušuje normativní očekávání formulované vůči femininitě. „vymaňuje protagonistky z předpokladu o ženské zdrženlivosti nebo pasivitě. Charaktery dívek zasazuje do narativních rámců, ve kterých jsou hybatelkami děje a svou suverenitou až šokují a vyvolávají údiv.“ (str. 32). V první části analýzy má jít o „zachycení vlastního hlasu a pohledu“ protagonistek, v jakém smyslu? Kde autorka nachází nový emancipovaný hlas?

Škoda je, že ač je diskuze obou filmů opřena o stejná témata a stejné otázky, diplomandka analýzy neprovazuje. Osobně mi také chybí *kritické* zhodnocení jednotlivých filmů právě ve vztahu k vytyčenému tématu, tj. toho, kde jednotlivé filmové narace spatřují „emancipaci“ ženských protagonistek. Vidí autorka limity takovýchto vymezení „emancipace“?

Závěrečnou větou celé práci si autorka také službu neprokazuje: „Na závěr můžeme tedy říci, že ve způsobech, kterými filmy zobrazovaly hlavní ženské postavy bylo možné nalézt emancipační momenty.“ (str. 37)

Velkou slabinou práce je její často komplikovaný jazyk a nejasné formulace, které často ztěžují porozumění argumentům, které autorka předkládá. V práci zůstalo množství gramatických i stylistických chyb; na formálním provedení práce se zřetelně podepsala časová tíseň. Přestože výsledná podoba práce nedosahuje autorčiných intelektuálních schopností, a bohužel neodráží ani její nasazení, autorka prokázala orientaci v tématice, schopnost pracovat s teoretickou literaturou, formulovala si otázky pro vlastní analýzu a hlavně prokázala, že je schopna vlastního analytického zpracování materiálu. Proto práci, přes mé doporučení práci neodevzdávat, k obhajobě doporučuji a navrhuji hodnocení **dobře**.

Univerzita Karlova v Praze | Charles University in Prague
Fakulta humanitních studií | School of Humanities